

מחשבה למעשה
בית מדרש ללימוד והוראת ההלכה
בראשות הרב בוטרמן שליט"א

בעלון השבוע...

האבות בשר וחלב // מכאיג עין המאכאים <
פרשת השבוע // אקטואליה הפרשה <
הרכה למעשה // פג הקאה הכיסנין <
מעשה בדיבור // גדר מחילה האשה"ר <

את העלון נגן אקדמא גמ כמטבג www.kollel.org.il

הלכות בשר וחלב

מראית עין במאכלים

הרב יאיר כהן

כגון בשבת שאסרו לצאת לרה"ר עם בהמה שיש לה פעמון פקוק משום מראית עין שיחשבו שיוצאת לחינגה (למכירה)

ומצינו כמה דעות בזה

הש"ך מחמת קושיה חלק על הרמ"א וכתב שגם באיסור דרבנן לעולם גזרו משום מראית עין (אלא שכתב לחלק בין בישול שיכול להתפרש להיתר כגון שמבשל לחולה שבזה מותר אפי' במראית עין של דאו' לבין אכילה ממש שבזה תמיד יש לאסור).

הפתחי תשובה מתרץ על שיטת הרמ"א שכל מה שהתיר באיסור דרבנן זה רק בסתר (בסעודות קטנות) שבזה כתב תוס' כתובות ס'. שלא גזרו מראית עין באיסור דרבנן אבל בסעודות גדולות באמת גם הרמ"א מודה שגזרו אפי' בעוף דרבנן. ובאגרות משה כתב שבאמת כל מה שמצאנו שגוזרים מראית עין גם באיסור דרבנן זה רק לגבי שבת שמצינו בה לשון 'חילול' ולכן החמירו במראית עין שבה ביותר אבל בשאר אסורים לא גזרו מ"ע בדרבנן.

עוד מצאנו שהכרתי חולק על הרמ"א ולומד שיש לחלק בין דם דגים שהוא 'דם מותר' ובזה גזרו מראית עין ואפי' בדרבנן ובין חלב שקדים שאינו חלב כלל אלא מיץ פירות שלא גזרו בו ואפי' בדאו'. עוד צריך לדעת שלא מצינו איסור מראית עין

שאלה: בישלתי לפני כמה שבועות בשר בחלב קוקוס, למרות שהחלב הוא בכלל מן הצומח (קוקוס) הוא נראה כחלב לכל דבר, האם הדבר מותר או שיש בזה משום מראית עין. שאלה זו נוגעת במקרים רבים מאד של מראית עין במאכלים **כגון אכילת קציצות דגים הנראות כבשר עם מאכל חלבי או מאכל צ'יזבורגר 'כשר' העשוי כולו מחומרים צמחיים ועוד.**

תשובה: מקור לאיסור מראית עין באכילה מצינו ביו"ד סימן ס"ו לגבי אכילת דם דגים שיש בו איסור אא"כ מניח קשקשי דגים לידו כדי שלא יהיה בו מראית עין.

עוד מצינו בסי' פ"ז שיש איסור לאכול בשר בהמה עם חלב שקדים משום מראית עין אא"כ מניח שקדים בצד החלב להיכר.

בסי' פ"ז הרמ"א מסייג את האיסור וכותב שכל הגזירה היא רק בכה"ג שלצופה נראה שהאוכל עובר על איסור דאו' כגון בישול חלב שקדים בבשר בהמה האסורים יחד מן התורה אבל בשר עוף בחלב שקדים מותר שהרי גם מי שיטעה לחשוב שזה חלב ממש יחשוד בו רק באיסור דרבנן שהרי בשר עוף בחלב אסור רק מדרבנן ובזה לא גזרו איסור מראית עין.

ובאחרונים נתקשו מאד בדבריו שהרי מצינו מקומות שגזרו בהם מראית עין גם באיסור דרבנן

**וא"כ לענייננו נראה שמותר לבשל ולאכול
בשר עם חלב קוקוס מחמת שהיום חלב פרווה
ומלבינים למיניהם מצויים מאד וכדברי הרא"ש,
ובפרט בבשר עוף הנתון למחלוקת שהרי
פשטות דברי הרמ"א ודעת האג"מ להתייר בזה,
ועוד יש לצרף שחלב קוקוס אינו 'חלב מותר'
אלא מין אחר לגמרי שרק דומה בצבעו לחלב
שיש להקל בו וכדברי ר' יונתן אייבשיץ בכרתי
ופלתי, והרוצה להחמיר יכול וראוי שיניח לידו
את קרטון המשקה להיכר.**

לעניין המתנת ו' שעות ולעולם אין צריכים להמתין
אלא לאחר אכילת בשר ממש ובטעם הדבר נראה
משום שכל האיסור הוא רק בדבר שלכל העומד
מן הצד נראה כעובר על איסור אבל כאן הרואהו
בשעה שאוכל את החלב לא בהכרח שראה גם
את אכילת הבשר ובכה"ג לא גזרו.
עוד יסוד גדול מצינו בדברי הרא"ש (נדה ט' ז')
שאיסור מראית עין הוא רק בדבר שהאפשרות
לפרשו להיתר אינה מצויה אבל בדבר מצוי אין
לאסור כלל

פרשת השבוע

הרב שניאור קוט

מצד עמון ומואב יש לנו לזכור להם את זה לרעה,
ולא לדרוש שלומם וטובתם לעולם, הרי כך הוא
דרכם של מלחמות, כל צד מתגונן ותוקף, ולאחר
זמן עושים שלום, אלא שהתביעה על עמון ומואב
היתה, ממה שאמר שלמה המלך " אם רעב
שונאך האכילהו לחם ואם צמא השקהו מים..
וה' ישלם לך (ובגמ' ישלימו לך – שלא תחסר
מזה), א"כ יש לטעון על עמון ומואב אם אתם
פוחדים מעם ישראל שלא יכבשו אתכם, היה
לכם לנסות לפתוח בדרכי שלום, לצאת לקראתם
בלחם ובמים, וכך הם היו עוברים בשלום לידכם
בדרכם לארץ שלהם, וכמו שהתורה מצוה על עם
ישראל "כי תקרב אל עיר להלחם עליה וקראת
אליה לשלום", עמון ומואב משנאתם לעם ישראל
בחרו שלא לפתוח בשלום אלא במלחמה, ולכן
היה לתורה להקדים שאין זה מהפחד שלהם
מעם ישראל, כי עם הפחד היה להם אפשרות
להתמודד בדרך של הקדמת לחם ומים, ולכן לא
תדרוש שלומם וטובתם לעולם.
וכדי שיהיה ללמוד על מנת לקיים, יש לזכור בעת
מריבה או ויכוחים חריפים, את העצה שאמר
לנו שלמה המלך - האכילהו לחם והשקהו מים,
בדרכי נועם ובדרכי שלום, ואז ה' מביא גם את
השלום וגם את ההשלמה של מה שנחסר.

בפרשתינו נאמר כלפי עמון ומואב "לא יבא עמוני
ומואבי בקהל ה', גם דור עשירי לא יבא להם
בקהל ה' עד עולם", והתורה מבארת את הטעם
לזה - "על דבר אשר לא קידמו אתכם בלחם
ובמים בדרך בצאתכם ממצרים, ואשר שכר
עליך את בלעם בן בעור מפתור ארם נהריים
לקללך", והקשו מפרשים איך אפשר לחבר את
שני התביעות על עמון ומואב, במה ששכרו את
בלעם לקלל את עם ישראל ולהכות בו, וכמו
שאמר מלך מואב – "אולי אוכל נכה בו", ולהוסיף
לזה עוד תביעה קטנה במה שלא קידמו את
פניהם בלחם ובמים, וכי הקם על רעהו לרצחו
נפש ייתבע גם על כל שלא האכילו והשקהו,
ועוד שהתורה הקדימה את הטענה על הקדמת
הלחם והמים, והתי' על כך, שעם ישראל שיוצא
מארץ מצרים ומלומד בניסים, שכל מי שנלחם
עמו מנוצח, אמור לעבור ליד ארצם של עמון
ומואב, דבר זה הוא סיבה לדאגה לעמים האלו,
וכמו שנאמר "ויגר מואב מפני העם מאד.. עתה
ילחכו הקהל את סביבותינו כלחוך השור את
ירק השדה", א"כ כל עם שדואג לעצמו ולארצו,
מתכונן במקרה כזה בכל האפשרויות העומדות
לרשותו, כדי לשמור על עצמו מהאויב המתקרב,
וא"כ יש לתמוה מדוע את נסיון ההתגוננות הזו

הרב לייב לויטן

ובערוך השלחן (קסח מו' נ') כתב לחלק בין מקום שהמילוי הוא מועט והעיקר הוא הבצק שאז ברכתו המוציא, לבין מקום שהעיקר הוא המילוי שאז ברכתו מזונו, ובאמת לשיטתו אין הבדל בין סוגי המילוי.

אמנם לכל השיטות צריך שהמילוי יהיה ניכר ונרגש בעיסה ולא דבר מועט. (מ"ב קס"ח ל"ג ובשעה"צ כח' ובביה"ל שם).

ומזה נלמד לענין ברכת הפיצה (באופן שהבצק נילוש במים) שלפי הט"ז יש לברך עליה מזונו משום הגבינה והרסק (ומבואר בפוסקים שאין חילוק בין אם המילוי הוא מכוסה בבצק כמו בורקס, לבין אם הוא טוח מעל), ולפי המ"א והכרעת הפוסקים יש לברך עליה המוציא אפילו יאכל ממנו כל שהו.

ומבואר בט"ז סק' ח' שאף אם יוציא את כל המילוי ויאכל רק את הבצק, לא תשתנה ברכתו ומברך מזונו.

ב דעת הרמב"ם שפת הבאה בכסנין הוא בצק שנלוש בשמן דבש או חלב, ואע"פ שנתן שם גם מים, אבל כיון שהלישה היא גם בשאר מי פירות, אין דרך לקבוע על זה סעודה וברכתה מזונו, אא"כ קבע על זה בעצמו סעודה.

ונחלקו הב"י והרמ"א באיזה כמות של מי פירות משתנית הברכה.

מסקנת הב"י שכל שטעם התערובת ניכר בעיסה ומרגישים מתיקות בבצק ולא אכל שיעור קביעות סעודה, אין לברך על זה מזונו כי אם המוציא. ודעת הרמ"א שצריך דוקא שהמי מתיקה יהיו בכמות מרובה יותר מהמים, דאז טעמם מורגש מאוד בעיסה, ועד שהם יהיו הרוב מברכים המוציא.

(יש שכתבו כל מיני שיעורים בדעת הרמ"א, וזה השיטה המקובלת).

ג דעת רב האי גאון שבין אם הבצק מתובל בין אם לא, אם הוא נכסס כגון ופלים או קרקרים ברכתו מזונו.

ברכה למעשה

פת הבאה בכיסנין

מסקנת הגמ' בברכות דף מב. שפת הבאה בכסנין מברך עליה בורא מיני מזונות בתנאי שלא קבע עליה סעודתו, אבל אם קבע עליה סעודתו ברכתה המוציא.

במאמר זה ובמאמרים הבאים נלמד על הגדרת פת הבאה בכסנין שמצריכה ברכת מזונות, ומהי קביעות סעודה המצריכה ברכת המוציא, תוך כדי הבאת דוגמאות מעשיות. בהגדרת פת הבאה בכסנין נאמרו 3 שיטות בראשונים.

א שיטת רבנו חננאל והערוך, שפת הבאה בכסנים היא פת שממלאים אותה בסוכר, שקדים, אגוזים או מיני תבלין. לפי דעה זו הבצק של אותה 'פת הבאה בכסנין' הוא בצק של לחם רגיל, אלא שבבצק הזה מלאו מינים שונים. ועל מאפה זה מברכים בורא מיני מזונות.

והטעם מבואר בב"י שמאפה זה איבד מחשיבות הלחם, דלחם רגיל ברכתו המוציא מפני שעשוי להשביע, ואילו פת הבאה בכסנין אינה עשויה לשובע אלא אנשים אוכלים מהם דרך עראי לשם קינוח.

ונחלקו הפוסקים בבצק שממולא בבשר או גבינה אם גם בו נאמרה ההחרגה של פת הבאה בכיסנין. דעת המ"א שאין זה נקרא פת הבאה בכסנין אלא לחם רגיל.

וזאת משום שרק כאשר הבצק ממולא בדברים שעיקרם הוא נועד לקינוח ולא לשובע אז ברכתו מזונו, אבל אם הוא ממולא בבשר וכו', עיקרו לשובע ולא לקינוח ודינו כלחם רגיל. לעומת זאת דעת הט"ז שכל בצק ממולא מקבל דין של פת הבאה בכסנין.

ולמעשה הכרעת המ"ב קסח' סק' צד' כהמ"א, אלא אם כן מוכח שזה נעשה רק לקינוח כגון ריקים קטנים עם שכבת גבינה צהובה, או בורקסים קטנים שממולאים בשר או תפוז"א, שבזה ניכר שהוא לקינוח וברכתו מזונו, וכך גם היא הכרעת שו"ע הרב (קסח י').

אמנם גם לדעה זו, מה שמברכים על דבר שנכסס מזונות, הוא רק באופן שבאפייה הראשונה אפו אותו בצורה של כסיסה, אבל אם בהתחלה הוא היה לחם רגיל ואח"כ הצנימו אותו, לא פקעה

ממנו ברכת המוציא עי"ז וברכתו המוציא. ולמעשה נוקטים כמו שלושת השיטות, ווממילא מאפה שקיימים בו אחד משלושת התנאים ברכתו מזונות.

מעשה בדיבור

גדר מחילה בלשה"ר

שאלה: מעשה בראובן שדיבר לשון הרע על חברו שמעון, ובשל כך נגרם לשמעון עוגמת נפש מרובה מאד, כאשר ראובן 'תפס את עצמו' והבין מה עולל לחברו על ידי דיבוריו הרעים והפוגעניים, בא לפני שמעון והתחנן לפניו שימחל לו.

ענה לו שמעון, דע לך שאני מוכן לומר לך שאני סולח ומוחל לך, אבל באמת בתוך הלב אני מאד פגוע ולא מצליח למחול בלב שלם.

נשאלת השאלה, האם מחילה מועילה כאשר היא נאמרת ללא כוונה אמיתית או שמא כל עוד הנפגע אינו מוחל באמת אין זו מחילה.

דעת **החזון איש** (חוט השני הלכות יום הכיפורים

עמ' ק): שאינו מועיל אם הנפגע אומר בפיו שמוחל ובליבו לא מחל, שאף על פי שדברים שבלב אינם דברים, זה דווקא בדברים שעיקרם בפה, אבל במחילה שעיקר ענינה בלב שיסיר הקפדתו מליבו לא שייך דין זה.

ובספר **חשוקי חמד** (בבא קמא צב.) כתב כדעת החזון איש, והוסיף שרואים בגמרא שעל ידי ממון אנשים נוטים להתרצות ולמחול, ועל כן יש על הפוגע לנסות לרצות את חברו בממון שאולי על ידי כך ימחל לו בלב שלם.

אומנם, דעת **הגר"י סלנטר** (ספר הזכרון אבן ציון עמ' תקמ"ב): שגם במחילת חברו אמרינן דברים שבלב אינן דברים, ואם מחל בפיו די בכך.

הרב אהרן דואר

מבואר במשנה ברורה סימן גקפ"ג ס"ק ח' שנהנו ישראל אומך גשאיך במקום שיש בו דגים, אמנה כהן יש בהם אקוויויום על גלגלים וכו' והנהו הכאש השנה הפגח ביגו על אמנה שכל מגפאלי הים הכנסת יוכלו אומך גשאיך על האקוויויום, האם ובאיזה אופן מוגר אמנה אטאלא אג האקוויויום בחג?

(על שאלה השבוע ניגן אדון עם הכה האגר הכולל או האייל)

בעלון זה יש מאמרים שכבר יו"ל בעלונים בשבועות בין הזמנים ומופיעים בעלון זה שוב לבקשת הציבור

כולל מחשבה למעשה רחוב מילר 15 פתח תקווה

לתגובות וכן לתרומות והנצחות ניתן לפנות בדוא"ל בכתובת: COLEL.ML15@GMAIL.COM